

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „pošlanicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“, in na starem trgu.—V Trstu v tobakarnici „Via della caserma 60“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soča“ v Gorici v Mailing-ovi tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soča“ na Koreniji v Slieca - vi hiši št. 253 II. nadst.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

P. n. čast. naročnikom priporočamo prav nujno, naj blagovoljijo skoro poravnati zaostalo naročnino in ono za drugo poluletje. „Soča“ bode redno končala svoj IX. tečaj in želi praznovati tudi svojo desetletnico v Gorici.

Občinsko gospodarstvo v Gorici.

(Dalje.)

Naše mesto se je po novih napravah zares v mnogem oziru olepšalo; a v oči gled množčnega se mestnega dolga in splošne ekonomične revščine bi se bilo vendar marsikaj lahko odložilo — za boljše čase in katera naredba bi se bila tudi lahko čistoma opustila. — Pokrita zelenjadna trga sta resnično čedna in praktična; a če pomislimo, da veliko večja in bogatejša mesta nemajo še nobenega, n. pr. Trst, zadovoljila bi se bila tudi Gorica za zdaj lahko samo z enim. Saj je tu več prav prostornih trgov, kder se branjevci in branjevke, prodajalci in prodajalke s kmetov lahko priležno razprostirajo, ne, da bi s tem kužili zrak ali zavirali javno občevarje. — Novo tržišče na trgu svetega Antona je prav elegantno — a odstranilo je drug lep kinč našega mesta: s košatimi platanami obsajeni vodnjak, in je navadno naj manj pol prazno, kar jasno dokazuje, da bi si bil mestni zastop lahko še prihranil lepo svoto najmanj 12.000 gold., kolikor je delo stalo. — Novo pokopališče tudi ni bilo prav nujno potrebno; najboljši dokaz nam daja mestni zastop sam, ko dopušča, da se delo uže dolgo po določenem obroku zateza in ko še ni za trdno določeno, kod popelje pot do zadnjega počitka. Sicer je pa sedanje grobje po svoji legi in po lastnosti zemljišča v zdravstvenem oziru veliko boljše od novega, katero je zelo vlažno, in tedaj ni po menenji vestnih strokovnjakov za tako rabo.

Novo kopališče je lepo, elegantno in vstreza veliki potrebi našega mesta, — ker poprej nismo imeli nobenega v Gorici. A nujni potrebi bi se bilo za zdaj lahko ceneje vstreglo. Kopelj, kakoršna je nova, je premnogo stala in ostane, dokler ne bo Gorica zares avstrijska Nizza, vedno pasivna. Mesto bo moralo leto za letom doplačevati, da se bo mogla kopelj vzdrževati.

Kaj pa še le lončene tablice, ki modro na belem javljajo, kako je mestni zastop prekrstil vse mestne

trge in ulice — ter ustvaril iz avstrijskega mesta italijansko? Botrinja k temu krstu je stala seveda samo bornih 995 gold., a če se pomisli, da so krstni listi (tablice) tu pa tam uže zdaj oškrbljeni — je vendar predraga za lepo — a ubogo Gorico.

Županovo poročilo našteva, da novo pokopališče, pokrito tržišče v Persovem vrtu, novi farovž pri stolni cerkvi, vodotok iz Stračičev, odprtje trga in ulice na Furlanijevem posestvu, so podvzela, katera so sklenili mestni zastopi od l. 1874 in 1875, in za katera je visoki deželni zbor uže leta 1874. pooblastil občino, da najme 700.000 gl. posojila. Potem sklepa, da sedanje starešinstvo izvršuje samo sklepe poprejšnjih. Toda če se resnici v dno pogleda, je deželni zbor moral privoliti v posojilo pol milijona goldinarjev, ne da bi se s tem napravil vodotok, kateri bi stal morda nad 400.000 gl., ampak da se poplačajo dolgovi za nove naprave, pa ne za one, ki so se izgotovile od l. 1850 do l. 1873. Zato bi se ne bilo smelo nikakor reči: „Od leta 1850 naprej smo ustvarili občini sedanji položaj“, ampak reči bi se bilo moralo, mi smo od leta 1874 naprej naredili nad 300.000 gl. dolgov, ki bi se ne bili nikdar tako narasli, ako bi bili udje sedanje stranke „varčnih gospodarjev“ zasedali starešinstvene sedeže. Sicer so pa mestni zastopi mej l. 1850 in 1873 sklenili marsikatero delo, ki se ni nikdar izgotovilo. (Ker se nam je danes gradivo zagatilo, morali smo članek pretrgati. Op. ured.)

(Konec prihod.)

Dopisi.

Od desnega brega Soče, 11. avg. (Izv. dop.)

Deželne postave gledé vzdrževanja ljudskih šol ne morejo priti do zaželjenega mira, ker, ako prebiramo steno-grafična poročila deželnega zbora, nahajamo skoro leto za letom predloge za preuravnavo raznih odločeb dotične postave. Deželni zbor prepričal se je namreč, da ljudske šole nakladajo teška bremena davkoplačevalcem, in nameraval je s preustrojenjem postave ta bremena po mogočnosti znižati.

Naj več stroškov prizadevajo plače učiteljev, in zatoraj so te dajale povod za preuredbe. Znano je, da so vse ljudske šole vverstene v tri razrede, da dobivajo učitelji šol 3. razreda najnižjo plačo, učitelji 2. razreda večjo in oni 1. razreda največjo plačo. V letu 1875. je bilo sklenjeno, da se imajo vse ljudske šole

na Goriškem razvrstiti v rečene tri razrede. Okrajni šolski sveti so bili predložili dotične nasvete deželnemu šolskemu svetu, kateri je klasifikacijo ljudskih šol v tri razrede izvršil, in objavil meseca novembra 1876. sklenjeno razvrstitev z dostavkom, da bode ta sklep stopil v moč z novim letom 1877. Po tem sklepu bi imeli dobivati učitelji na ljudskih šolah z novim letom 1877. plačo primerno razredu, v kateri je bila šola postavljena.

Okrajni šolski svet sezanski je bil koj nakazal učiteljem rečenemu sklepu primerne plače, katere so se jim tudi redno izplačevale; drugi okrajni šolski sveti pa niso bili tega še dovršili.

Ker je pa ta razvrstitev ljudskih šol imela za posledek zdatno povišanje učiteljskih plač in dosledno doklad na davke, bil je, na očitane nekaterih voljavnih mož gradiškega šolskega okraja, ustavljen gospod predsednik deželnega šolskega sveta zgoraj omenjeni sklep, in ukazal, da se nimajo učiteljem še izplačevati povišane plače, kar je bil pozneje odobrili tudi dež. šolski svet.

To se je godilo meseca novembra leta 1877. S to naredbo pa niso bili zadovoljni gospodje učitelji, in podali so oni pritožbo do ministerstva, v kateri so poudarjali, da deželni šolski svet je imel dolžnost izpeljati postavo od leta 1875. gledé razvrstitve šol v tri razrede, in da potem, ko je bil to storil in objavil meseca novembra 1876, nij imel pozneje pravice, svoj prejšnji sklep ustavljati, in učiteljem postavne plače krčiti.

Med tem je pa dež. zbor v lanski sesiji zgoraj rečeno postavo tako preuredil, da se nimajo šole v tri razrede vvrstiti, ampak učitelji. Ob enem je omejil število učiteljev, ki bi imeli priti v prvi in drugi razred; sklenil je pa še nadalje, da imajo tisti učitelji, ki bi bili uže v više razrede uvrsteni, ohraniti nadalje še zasebno višo, temu razredu primerno plačo. Ta preuredba je zadobila najvišjo potrdbo in postala je postava, katera se ima sedaj izvršiti.

Nij davno pa, da je ministerstvo za bogočastje in nauk ugodno rešilo zgoraj omenjeno pritožbo učiteljev, in izreklo, da ni imel pravice dež. šolski svet, ustaviti posledke razvrstitve ljudskih šol v tri razrede, kakor se je bila sklenila v letu 1876, in da se imajo vsem učiteljem, ki so bili na šolah II. in I. razreda, plačati primerne višje plače od 1. januarja 1877. naprej. Na to je zaukazal dež. šolski svet okrajnim šolskim svetom, da imajo dotičnim učiteljem zastane plače izplačati, naj bi se to tudi storilo po obrokih.

LISTEK.

Zgodovinske čertice o Bovškem.

(Dalje.)

16. maja na vse zgodaj napade sovražnik posadko od vseh strani. Toda silen strel, ki je gromel iz kladare, né ga pustil do okopov. Hermann je bil nad kladaro previdno razpostavil strelce in ti so branili sovražniku približati se k topom. Ob treh popoldne pozove francoski parlamentar posadko, naj se podá. Ali poveljnik mu kratko odreče in streljanje traja naprej do večera. — Tega dne so bili proderli Francozi tudi po racolanski dolini za herbtom Predela v Rabelj in so pregnali tri avstrijske stotnije, ki so vzdrževale zvezo med Predelom in Naborjetom.

17. maja zjutraj se ponovi streljanje na kladaro. Sovražnikov naval je bil še hušji, kot prejšni dan. Hermann je bil primoran poklicati strelce v kladaro. Vsledi tega se je posrečilo Francozom njih tope (štiri ali pet) tako blizu pomakniti, da so mogli z uspehom delovati. Tako je kladara mnogo terpela. Zlasti strelne luknje, skozi katere je posadka merila, bile so že jako poškodovane, ker so Francozi obrnili ogenj ravno nanje in tako marsikateroga topničarja ubili ali hudo ranili. Kljub temu so bili branitelji navdušeni, obljubili so si bratovsko pomagati in vstrajati do zadnjega. Poveljnik Hermann je je še bolj oserčeval sé

svojim vzgledom. Po poldne pride drugi parlamentar. Ali posadka se né hotela podati na noben način, nego raje brani se do zadnje srage.

Francozi so bili v veliki zadregi zaradi živeža. Seboj néso pripeljali nič in rekvirovati se né dalo v tako ubogi deželi tudi nič. Francoski general je poskušal Hermanna celo podkupiti, pa brez uspeha. Pravi, da je bila v francoskem taboru tako velika lakota, da néso imeli nič jesti. Ko je Janez Mošič iz Žabnice, fabrikant za svilo, na svojem povratu iz Tersta od Francozov zadržan štiri dni brez jesti pri njih ostal in zaradi tega zahteval, naj ga izpusté nazaj v Gorico; pokazal mu je general Serras kos črnega kruha na svoji mizi in tega je hotel z njim deliti, potem pa ga je spustil nazaj. Zato se je Francozem jako mudilo Predel vzeti in priti v rodovitne kraje.

18. maja zjutraj začelo je zopet streljanje od obeh strani. Ob osmi pride tretji parlamentar in naznani, da so Francozi vzeli Naborjet in napadli Avstrijce pri Tarvižu. Imel je seboj častnika od ogulinskega polka, ki je bil v Naborjetu ujet in ki je moral posadki v hervaskem jeziku poterediti, da je Naborjet zares padel. A to je posadko le še bolj spodbudilo k vstrajni brambi in smert bratov jo je navdušila k še večji hrabrosti. Hermanu je vedel, kaka naloga mu je izročena in né se strašil gotove smerti. Odgovoril je pisмено, da mu je naloženo braniti se do smerti in posadka se je izrazila v enakem zmislu proti ogulinskemu častniku. Na ta odgovor se je ponovilo strelja-

nje, ki je trajalo z veliko terdovratnostjo vse dopoldne.

Ob dveh pride še četrti parlamentar in pozove zadnjokrat posadko, naj se podá. A poveljnik zagotovi, da ostane pri prvem odgovoru. Na to podvoji sovražnik svoj ogenj. Nekateri oddelki pomaknili so se bili po strugah in za drevljem prav blizu kladare in pripravljali so se za naskok. Pred njimi so šli sapeurji (kopači) in granadirji so bili pripravljeni naskok podpirati. Štiri stotnije voltigeurjev splezale so se skrivaje pod cesto do prehoda na Predelu in tukaj za hišami skrite nad cesto, ter so prišle z veliko težavo po grahotih, skalovji in deloma po gozdu do nekih stermin, ki so kladaro dominovale.

Po odbitji zadnjega opomina bližali so se Francozi (5—6000 mož) od vseh strani hitrim korakom proti kladari. Karteče in puškin ogenj podira francoske verste, da padajo vojaki kot snopi na tla. In nadomestile so je nove čete, ki so bile pa zopet postreljane. Strašen boj se vname na obeh straneh. Zadnji pridere sovražnik do palisad (lesene ograje) in boj se začne na persobranu mož proti možu. Glacis in jarek sta bila polna mertvih in ranjenih. A Hervati so še vedno streljali iz kladare.

Zadnjič se posreči onemu oddelku, ki je bil nad kladaro splezal, da jo zažge sé smolenimi venci. Veter je hitro raznesel plamen in požar se razširi na vse strani, tako da né bilo več mogoče kladare braniti zaradi dima in ognja. Sedaj jo udere Hermann z mečem v roci na čelu posadke iz goreče kladare in skuša predrsti sovražnika, da bi dospel na bližajo visočine.

Nasledki te ministerske odločbe so za našo deželo jako pomenljivi, ker vsled tega bo treba prvič plačati veliko svoto učiteljem, in drugič prekriža ta naredba postavu, katero je sklenil dež. zbor v preteklem letu, ker, naj bodo sedaj vsled te postavu učitelji šol I. in II. razreda uvrsteni ali ne v te razrede, ostane jim vendar povišana plača za njih osebe, sicer plačati bo le treba. Da znašajo pa ta zastana plačila velike svote, razvidi se iz tega, da pade na šolski okraj gradiški svota blizu gld. 8000, na okraj goriški okoli gld. 6000 in na tolminski okoli gld. 2000. Nadalje je treba povdariti, da bode treba vsled tega tudi v prihodnje zvikišati doklade za šolski zalog, katere so uže sedaj dosegle tako število, da jih davkoplačevalci le težko plačujejo.

Ravno gledé na te žalostne nasledke sklenili so, kakor slišim, posestniki gradiškega okraja, podati zoper zgoraj navedeni ministerski odlok tožbo do najvišega c. kr. upravnega sodnega dvora na Dunaji, ker menijo, da ni imelo ministerstvo pravice, ovreči sklep dež. šolskega sveta, vsled katerega je bila razvrstitev ljudskih šol dognana. Ali se bodo tem pridružili tudi posestniki slovenskih šol. okrajev, mi ni znano; vendar pa sem radoveden, kako se bode ta stvar pri upravnem sodišči razmotala; gledé pa na revno stanje posestnikov in na jako slabe letine, želel bi jim iz srca, da dosežejo sé svojo tožbo kaj uspeha.

Od beneške meje 12. avgusta (Izv. dop.) Menda ni v nobeni županiji na Goriškem tcliko zmešnjav in homatij v narodnem in gospodarskem oziru, kakor v dolenski, v kateri se ne naravno združeni Slovenci in Furlani pod enim županom in dasti so prvi v veliki večini, so do zdaj v vseh zadevah podložni drugim. Uradni jezik je izključivo samo italijanski; občinski tajnik, Bodigoj, strastno zagrižen Lahon, je našel do zdaj vselej zadosta podporo pri italijanskih, pa tudi pri nezavednih slovenskih občinskih odbornikih, da se je stanovitno v bran stavil posameznim slovenskim občinarjem, kedar koli so v redkih slučajih zahtevali drobtinco enakopravnosti. Pa to še ni zadosta; on tudi ni maral od nobene strani sprejemati slovenskih dopisov; v tem oziru bil je celó tako predrzen, da je glavni avtonomni oblastniji, deželnemu odboru, konsekvntno vračal vse slovenske dekrete in okrožnice. To, in pa velika nerednost v občinskem gospodarstvu predramilo je slednjič večino slovenskih sosedov, da so poskusili pri letošnjih volitvah preustrojiti občinski zastop tako, da se odpravi doseđanji občinski „faktotum“ in da se uvéde pravičnejše uradovanje, pa tudi rednejše gospodarstvo. In posrečilo se je: večina izbranih mož je na naši strani in župan, priprosti kmet iz Hlevnika, hoče si tajnika prebrati, in skrbeti, da se bode tudi slovenski uradovalo. S tem pa je dregnil v seršenje gnjezdo; večni tajnik Bodigoj je koj napel vse žile, da se županova namera pódere. Ker je večina sedanjega starešinstva sklenila, da se ima sedež županstva, občinski urad, prenesti v Hlevnik na županov dom in ker je privolila v to, da se posluje v slovenskem jeziku — nastal je hrup mej doseđanjimi italijanskimi gospodarji in podali so energično pritožbo c. kr. okrajnemu glavarstvu v Gradišče, v kateri zahtevajo: županstveni sedež naj ostane v Dolenji (kder so naseljeni Furlani), uradni jezik naj bode v občinskem uradu tudi zanaprej izključivo italijanski, zoper novega župana naj se postopa z vso postavno strogostjo, Bodigoj naj se po vsakem načinu ohrani v tajniški službi itd. Tu imate zopet sijajin dokaz, kako nestrpilji so naši sodeželani, kedar koli gre za to, da se umaknejo našim pravičnim narodnim zahtevam. Ovi

Pa dobil je toliko ran, da mu je preveč kervi izteklo in zgrudil se je mertev na tla. Tako se je zgodilo tudi njegovim tovaršem, ki so se še zadnji trenotek bili kot levi in skušali prodati svoje življenje kolikor mogoče drago. Tako je popadal mož za možem, poginil tovariš za tovarišem.

Le nekaj ranjencev so vjeli Francozi, med njimi vsega kervavečega stotnika Jankoviča in narednika (šikovnika) Golka. A še ta dva sta ušla med potom sovražniku. Razen teh rešili so se tudi en narednik in štiri vojaki, ki so ležali pod ranjenimi in mertvimi trupli in kojih sovražnik né zapazil. Pobegnili so po noči k svojim in oznanili junaško smert svojih bratov.

Da je Predel padel, bil je glavni vzrok preslaba in nepopolna uterditev. Posadka je bila premajhna nasproti velesili, ločena od glavne armade in brez podpore od njene strani. Mnogo je pripomoglo Francozem k zmagi, da so prišli poprej in po drugi poti posadki za herbet v Rabelj. Napačno je bilo tudi, da se néso že poprej naredile sovražniku zapreke ob cesti in da se né posekal oni gozd, po katerem je bilo mogoče sovražniku priplaziti se tako blizu kladare.*)

*) Malborghetto und Predil, ruhmvolle Vertheidigung und Heldentod der oest. Besatzungen, litografirana knjižica, sestavljena po zapiskih Ignacija Hartwiga, župnika v Zebnici, po aktih šenj-direkcijskega arhiva in po knjigi: Feld-

so navajeni vladati na naši zemlji in se krčevito oklepajo svojih uzurpov.

Do zdaj je bila tukaj vselej navada, da je bil občinski urad tam, kder je stanoval župan; ta navada je veljala vselej tudi v sosednih županijah v Biljani, Smartnem in menda povsod po Goriškem. Le zdaj, ko hoče novi župan svojim rojakom pravičen biti, mora se stvar drugače zasukniti. In kaj menite? C. kr. okr. glavarstvo v Gradišči je potegnilo z Bodigojem in pritožniki; owo hoče tudi siloma doseči, da ostane občinski urad v Dolenji, na Bodigojevem domu. Menda se tresejo tudi italijanska nšesa gradiške gospode, da ne bi jih prehudo žalili barbarski glasi slovenskih dopisov.

Bomo videli, kako bo znala deželna avtonomna gosposka braniti naše narodne interese. Če se pa posrečijo namere našim nasprotnikom, potem se bodo pač naši Kozbanci in z njimi vsi drugi slovenski občinarji do jasnega predramili, ter na vso moč prosili in terjali, da se slovenski del županije zjedini z biljansko županijo; Furlani pa naj si ustanove ali svojo županijo, ali pa naj se zvežejo sé svojimi rojaki v Bračanu, kajti mi smo siti hlapčevanja in hočemo neokračeno uživati postavno nam zagotovljene pravice.

Iz Banjšic dne 8. avgusta. (Izv. dop.) Toplota je bila prišla tudi k nam na visoke planine. Zaduja dva tedna meseca julija in prvi teden avgusta je prikalo solnce po naših višavah, kakor tam doli okoli Gorice. To sem meril svojim lastnim termometrom. Tisti dan (27. m. m.), ko je na tržaškem morju vihar toliko dragih življenj razdjal, ni bilo na naših višavah nijednega vetra, le tiha toplota je vladala tu. In tako več dni zaporedoma. Nam, hladu in mrazu vajenim planincem ni ta silna toplota nič prav ugajala; vsled njenege pritiska se je bila prikazala bolezen „kolerina“ s krčem združena. Napadla je bila kakih pet oseb, vendar ni hvala božjemu zdravniku — nobenega umorila. Je pač naj bolje, da vsaka riba v svoji vodi prebiva, ta v sladki, una v slani.

Koristila je pa ta toplota na polji prav veliko; prej ni hotelo nobeno žito zoreti, potlej je pa hitro polnilo in lepo zorelo. Tudi druge rastline so v toploti čvrsto napredovale, da so dohitele, kar so bile v mrazu zamudile. Bog daj, da bi še jesen bila topla! Gorkoto si moramo želeti pa tudi na narodnem polji; kajti v gorkoti je življenje, v mrazu pa smrt. Ogrejmo se toraj vsi za narodno reč! Mraz naj ne pride do našega srca, tudi če narod plačila ne da! Bog!

Iz Nabrežine 10. avg. (Izv. dop.) Danas je bil za naše selo znamenit dan, ker sešla se je tukaj lepa množica najodličnejših rodoljubov slovenskih iz celega Primorja v posvetovanje, kako naj bi se organizovali za vspešnejše vzajemno delovanje na politiskem in narodnem polji. Tudi naši občinarji so spoznali znamenitost današnjega shoda ter so lepo okinčali ne le dvorano in dvorišče gosp. Grudena, kjer je bilo zborovanje, ampak celo selo se slovenskimi trobojnicami, tako da je imela naša občina prav praznično obleko. Dvorana sama pa je bila prav okusno prepletana sé zelenjem, mej katero je bilo razvešenih polno narodnih in avstrijskih zastavic, tako da je bila spremenjena v pravi narodni dom.

Povabljeni jeli so se shajat koj po desetih zjutro; mej prvimi sem zapazil nakelskega župana gosp. Ferd. Mahorčič-a, sezanskega župana gosp. Rajm. Mahorčič-a, s Tolminskega je prišel g. Devetak, iz Gorice in goriške okolice gg. dr. Tonkli, Tone Ferfila in Jan. Licen iz Riheberga, iz Trsta so

Ko je žugala naši domovini francoska, sila osnovali so bili tudi na Tolminskem in Bovškem narodno stražo. Toda ti brambovci néso mnogo opravili in umaknili so se zadujč na Gorenjsko. Vendar so se nekateri odlikovali po svojem domoljubiji in zvestobi do avstrijske dinastije, tako n. pr. Bovčan K. a. f. o. l., katerega je imenoval nadvojvoda Janez primorskega Hoferja. Dobil je za svoje zasluge v vojskah zlato svetinjo.

Že ko so bili Francozi l. 1805 Goriško posedli obderžali so zapadni del grofije na desnem bregu Soče in ga priklopili k italijanskemu kraljestvu. L. 1809 pa je prišlo vse Goriško z drugimi deželami pod francosko vlado. Iz teh dežel je ustvaril Napoleon ilirsko kraljestvo. Ena provincija tega kraljstva je bila Istria in k tej je spadalo tudi Goriško. Bilo je razdeljeno na šest kantonov in eden teh je obsegal Tolminsko z Bovškim. Takrat so izgubili Bovčani svoje stare predpravice in morali so Francozem redno davek plačevati. In ko so prišle naše dežele l. 1813 zopet pod Avstrijo, ostali so Bovčani tudi dalje davščini podverženi.

Kraja pa, kjer so se leta 1797 in 1809 tako zug des Kaisers Napoleon in Deutschland 1809, III. zv. pg. 184—201. — Die Vertheidigung und der Fall des Blockhaus auf dem Predil 1809, oest.-mil. Zeitschrift 1848.

prišli gg. Viktor Doleneč, Dolinar, Žitko; iz terzaške okolice gg. Iv. Nabergoj, Iv. Gorjup, Primožič itd. iz Istre č. g. dekan Jan.

Koj po 11. uri se začne zborovanje. Gosp. dr. poslanec Nabergoj odpre sejo s kratkim nagovorom, v katerem pozdravlja došle gospode in se jim zahvaljuje, da so se v lepem številu (bilo jih je nad 30) sešli in s tem pokazali, da jim je res mar za narodni razvitek in napredek, ter vabi zbor, naj si izvoli predsednika in zapisnikarja.

Z aklamacijo je zvoljen gosp. Nabergoj za predsednika, gosp. Doleneč pa za zapisnikarja.

Gosp. predsednik se zahvaljuje za skazano mu čast in zaupanje, povdarja, da namen shoda je že raznanen v razposlanem vabilu, pozivlja se na rodoljubje in nesebičnost prišlih narodnjakov in jih spodbuja, naj bi zapustili vse strankarstvo in cepljenje in imeli pred očmi le blagor naroda, ker potem bode mogoče priti do takih sklepov, po katerih se vtegne zboljšati stanje Slovencev na Primorskem. Na to predstavlja društvu gosp. Fabijani-a kot vladnega komisarja, in da prebrati došla pisma. Prebiranje 14 iz Goriškega, Istre in Trsta došlih pism je trajalo celo uro. Na dnevnem redu je združenje vseh Slovencev celega Primorskega, to je Istre, Trsta in Goriškega v eno samo politiško društvo, in izdavanje samo enega slovenskega političnega lista. Povzeli smo iz 14 pism, da jih je 12 dopisnikov za združenje v eno politiško društvo in za izdavanje le enega lista v Trstu. Posneli smo še posebno iz dopisov iz Istre žalosten stan ondašnjih Slovanov, to je Slovencev in Hervatov, kateri so le malo se navzeli narodnega duha, tako da je v Istri Slovanstvo podobno veliki neizorani ledini, z redkimi lazi narodne zavednosti.

Na to odpre predsednik razgovor. Po dolgem molčanji poprime besedo dr. Tonkli. On priznava v principu korist združenja v skupno delovanje na narodnem in politiskem polju, povdarja pa, kako se temu ustavljajo geografične razmere treh dežel, katere so preveč oddaljene druga od druge, da bi si zamogle roke podati za skupno delo. Različnost podnebnja in interesov stvarja za te dežlice tudi različne potrebe, za katere se ne da tako vspešno iz enega središča delati, kakor če ima vsaka deželica svoje posebno politiško društvo. Povdarjal je, kako težko je na primer eno politiško društvo na Goriškem po celi goriški deželi razširiti, in da bi bilo še težje in skoro nemogoče razširiti eno društvo po celem Primorskem, ker potem bi postalo živahnejše delovanje v središči, v Trstu, v oddaljenih krajih na Goriškem, bi pa le hiral. Sklepa toraj s tem, da naj bi ostali doseđanji politiški društvi „Sloga“ za Goriško, „Edinost“ pa za Terst in Istro, in naj bi se na to delalo, da se ti društvi povsod v svojih krajih razširiti. Kar se lista tiče, je on za to, da naj bi „Soča“ še nadalje v Gorici izhajala, kder je nje obstanek v duševnem in materijalnem oziru zagotovljen, nasproti pa, če bi se „Soča“ v Trstu izdajala, bi nad polovico sedanjih naročnikov zgubila, kar bi gotovo narodni reči ne hasnilo. Gledé lista „Edinosti“, misli on, da če bi moral ta list nehati, naj bi se društvo „Edinost“ pa „Soči“ pridružilo in v njej svoja poročila in sklepe priobčevalo, kar bi „Soča“ radovoljno sprejemala.

Temu so krepko ugovarjali g. Primožič, dekan Jan, Dolinar, Nabergoj, Mahorčič itd. kateri so vsi povdarjali, da v združenju je moč, in da se da z združenimi močmi več doseči, nego po razcepljenji, da tukaj mora nehati vse strankarstvo, da je Terst v sredi vseh treh dežel, da v Terst težijo vse tri dežlice, kamor jih trgovstvo vleče, in da je tudi lahko v Terst zahajati po železnici itd.

Po dolgi razpravi je velika večina sprejela resolucijo: „Naj bode za vse primorske Slované eno samo politiško društvo sé sedežem v Trstu in to naj ima svoje glasilo.“

važne dogodbe veršile, sta dandanes popolnoma spremenjena. Ob bovškem gradu izsekali so l. 1835 novo cesto skozi živo skalo in tako precej zmanjšali vrednost, ki bi jo imela ondašnja terdnjava dandanes.

Nasproti pa so sezidali na Predelu v burnem letu 1848 precej uterjen fort z eno predterdnjavico, ravno na onem mestu, kder ste stali l. 1809 leseni kladari. V njem biva redna straža, ki se v naših dnevih med visokimi gorami dolgočasi. Pri cesti pa stoji piramidi podoben spominek iz belega granita, blizu štiri metre visok, ki oznanja v zlatem napisu kraj, kder so poginili hrabri hervaški junaki za domovino. Ta spominek je dal postaviti cesar Ferdinand in bil je dodelan l. 1851. V spomin junaške smerti avstrijskih Spartancev na Predelu in v Naborjetu ustanovili so se v vojaški akademiji na Dunaji dve štipendiji, pod imenom „Hermann-Henzlova ustanova“.

Tako je ohranil naš Predel svojo starodavno slavnost do današnjega dneva. Kakor pričajo druge bovške gore, kako je slabo gospodarstvo iztiralo blagostanje iz dežele in obubožalo celo okolico; tako oznanjuje Predel, kako bogata je domovinska ljubezen, ki tudi za revno domovino kri prelije. Ob enem pa kaže Predel, kako so povernili Hervati junaško pomoč, katero so jim skazovali brati Slovenci ob času turških navalov.

Potem sklene predsednik zborovanja ob 13/4 popoldne.

Po zborovanju je bil pa skupni obed na dvorišču gosp. Gruđena; med obedom je prav lepo narodne pesmi prepeval izvrsten kvartet nabrežinskih pevcev in švigale so vmes navdušene napitnice. Po 4. uri popoldne so se jeli došli gosti na vse kraje proti domu kropiti.

Iz mostarske okolice 9. avgusta. (Izv. dop.) Revščina nad revščino. Mnogo let so Hercegovci uže trpeli pod oholim Turčinom in komaj so čakali na osvobodjenje izpod težkega jarma.

Znano nam je baš iz pripovedek kakor tudi drugih spisov, kako so nas Slovence nekaj Turčini pohodili in kako svojim željam in volji zadostili; misliti si moramo, kako so tedaj z ubogo rajo v Bosni in Hercegovini ravnali; sicer je tudi to vesolnemu svetu dobro znano.

Cas je bil tedaj, da se je sosedna država Avstrija, usmilila preganjencev ter jih v svoje materino zavetje uzela. Resnično je, da sedaj se Hercegovci oziroma Bošnjaci svobodnejše gibljejo, akopram ne uživajo še onih privilegij, kateri so še vedno Turčinom lastni ali prisvojeni, nikakor pa ne more več fanatikar vbogo rajo tako nensmiljeno, brezserčno preganjati, biti, in skoraj po živalsko klati, kakor je še lahko pred 13 meseci brez strahu počenjal.

Dasiravno ni dolgo, kar so našli v Mostaru na ulici razklanega mladenca, kristijana, vendar takošnih primerljivev je celo malo več, ko je bila v preteklih letih navada sploh kristijane brez uzroka daviti. Pravica mora zmagati!

Dosedaj nema Hercegovce še nobenih pravic; kajti npr. zemljišče je še vedno po starem, turčinskem kopitu razdeljeno, tedaj lastnina oholega bega, kateri še dan danes velike obresti, oziroma najemščino za pust skromen oddelček zahteva. Kje naj redi oče svojo družinico?

Zeleti bi pač bilo, da bi naša vlada poskrbela, da se uže toliko stoletij zatiranemu narodu sopet nezogibno potrebna svoboda, kakor tudi druge deželске pravice podeli. Mnogo je zemljišča, katero nema še gospodarja; kaj bi tedaj škodovalo, ko bi se taka zemljišča mej revne Hercegovce razdelila?

Hercegovska tla so jako slaba in tudi tedaj nerodovitna; svet je bolj kamenit, enak našemu krasu. Zemlja bi le z velikim trudom in ogromnimi stroški kaj piclega pridelka dajala, tembolj ker je svet sopet v mnogoterih krajih bolj peščen in grušču podoben.

Tedaj je neobhodna potreba, da se kmetovalec s kakovo drugo stvarjo, morda obrtnijo ali še celo z govodorejo peča, da ne bo moral v pozimskem času, ko sneg vso komunikacijo zapre, pomanjkunja trpeti, z vso svojo družinico.

V Hercegovini se nahaja prav malo živine, kajti kuga preteklega leta je mnogo glav pobrala. Ni sploh čuda, da je v Bosni ali pa v Hercegovini zdaj v tem, zdaj v drugem okraju goveja ali presičja kuga, oziroma bolezen, kajti hlevi so celo slabo napravljeni, tako da še miši ne bi privoščili enakih berlogov v stanovanje. Glavni pogoj hleva je čist in zdrav zrak, a tega žalibog tukajšnji deželani ne poznajo, kajti gospodarska poslopja in hleve napravljajo le v takošni luknji, kamor gotovo nobena zdrava sapica ne dohaja.

Kar je še govode ostalo, prodaja se jako drago in vsakdo ni zmožen „aus besondern finanziellen Rücksichten“ si par glav ukupiti. Marsikdo je zadovoljen sedaj s svojo bradato kozo. Pa „kedar ni, ni, — in kjer nič ni, tam še cesar nima pravice!“

Kaj je z letošnjim poljem? bodete prašali. Slabo. Pretekla zima je bila celo mokra, kajti vode so tako narastle, da še stari Turčini ne pamtijo toliko dežja in takovih povodenj. Nasprotno je pa poletje tako suho, da je v istini vse zgorelo, v pravem pomenu besede; ni čuda, od meseca aprila ni še rosice padlo, potem južno podnebje, mej golimi pečnami, da, ni se šaliti. Sila je tedaj tem prebivalcem jadicovat, imajo temeljite vzroke: žita čisto nič, vina ne bo mnogo, sadja t. j. smokvi (fig.) tudi nič ni. Drugačnih virov pa, iz katerih bi zamogli kaj zjemati, nemajo.

Kam naj se tedaj reveži obrnejo? Jih bo li morda naša vlada čez zimo se živezem preskerbela? ali jim pa primerne zaslužka dala? Bog jim obetaj, če se Herbsti in Schönerer-ji in Sturmji vprejo! —

Tonček.

Politični pregled.

Z DUNAJA. — Telegram poroča 13. avg.: Denašnja „Wiener Zeitung“ priobčuje cesarjevo lastnoročno pismo na predsedujočega v ministerskem svetu, g. Stremayra in na ministra notranjih stvari, grofa Taaffeja, datirano iz Monakovega 10. avgusta, s katerim pismom cesar sprejema 11. julija prošeno ostavko (demisijo) celega ministerstva in grofu Taaffeju nalaga, naj novo ministerstvo se-

stavi, ter pričakuje njegovih nasvetov čem prej je moči.

Dolgotrajni dogovori zaradi poravnave mej Čehi in Nemci in zaradi vstopa českých poslancev v dunajski parlament se bližajo čedalje bolj srečnemu izidu. Dr. Rieger in Clam-Martiniz se pogajata na eni strani z grofom Taaffe-jem, na drugi pa s Poljaci, s katerimi se žele Čehi porazumeti v namen složnega postopanja v državnem zboru. — Vse kaže, da se bodo smeli ponášati Čehi z izdatnimi pridobitvami. — Dne 20. t. m., ko se vrne naš cesar iz Monakovega, bode nekda ministerski svet, v katerem se vse odloči.

Dunajske novine širijo te dni vest, da vtegne vendar v kratkem grof Andrassy — stalno odstopiti in da pride na njegovo mesto kot državni kancelar minister Hoffmann, mož, o katerem se ne ve, ali je bel ali mel. Čudno! v tem so avstr. Madjari in Slovani složni: oboji bi srce voščili Andrassy-ju srečen pot.

IZ LINCA se poroča, da so gornje-avstrijski državni poslanci liberalne barve razposlali svojim pravim in dozdevnim somišljenikom vabilo k shodu liberalnih državnih poslancev dne 31. tek. meseca v Lincu. Posvetovati se hočejo, kako postopati v drž. zboru nasproti nameram grofa Taaffe-ja in njegove vlade.

IZ GAŠTAJNA so javili te dni vsi listi, da je bil tam naš cesar dne 9. t. m. slovesno in navdušeno sprejet. Z nemškim cesarjem sta se prav srčno pozdravila in se drugi drugzega obiskala ter dalje časa skupaj pomenkovala. Zvečer je bilo vse okoli kopaljšča sijajno razsvetljeno in v zastavah. Drugi dan sta se vladarja ločila. Naš cesar se je odpotil v Monakovo, obiskat nj. v hčer Gizelo in tamošnjo umetnostno razstavo. — O shodu dveh sosednih vladarjev sodijo časniki v obč. da nema družega pomena — nego, da dokazuje prijateljske razmere mej vladarskima rodbinama.

IZ SARAJEVA. — Strašen požar 8. t. m. ponoči je pokončal 760 večidel lesenih hiš, pa tudi veliko družih boljih poslopij, cesarskih in družih kupčijskih magazinov, eno katoliško in več turških cerkev. 20.000 ljudi je brez strehe, trgovstvo je večinoma uničeno. Ali je kaj več ljudi zgorelo kot 2—3 vojakov, ki so požar gasili, se zdaj še ne vé; sedem je hudo poškodovanih. Škoda se ceni na 23 milijonov, kajti pogorel je največi, najlepši in najpremožniši del mesta. Vojvoda virtemberski in vojaki so delali na vse pretrganje celi čas grozne nesreče. Naš cesar je nemudoma poslal pogorelcem 10.000 gold., cesarjevič Rudolf, nadvojvoda Viljem in vojvoda Virtemberski vsak po 1000 gld. Ogenj je nastal, kakor eni pravijo, po naključbi, ko je neki trgovec Schwarz sodčke s špiritom pečatil, drugi pa trdijo, da so Turki iz sovraštva do Avstrije nalašč zažgali.

Domače stvari.

Rojstni dan cesarjev bodo v prihodnji ponedeljek 18. t. m. tudi letos naše občine slovesno obhajale. Tako se nam poroča od raznih strani. Mi pa nemamo dodati tem poročilom iskrenejega voščila, nego da se novemu ministerstvu, katero bode morda uže za cesarjev rojstni god sestavljeno, posreči, izpolniti, kar je naš presv. vladar uže bivšej vladi naložil: „Naredite mir mej mojimi narodi!“

Gosp. dr. Josip Frapporti, obč. priljubljeni profesor na tukajšnjem c. kr. vel. gimnaziju, je stalno vpokojen. Presv. cesar mu je velel pri tej priliki izraziti najviše svoje priznanje za njegovo dolgoletno, zvesto in izvrstno službovanje. Prof. dr. Frapporti je predaval klasično filologijo in italijanščino. Posebno Dante-ja je izborno razlagal.

Navadni dopisnik „Nov.“ piše o gosp. Frapporti-ju iz Gorice: Dr. Fr. ni suhoparno učil, temuč mladino vsestransko izobrazoval, odgojeval jo, in to — v določno katoliškem duhu, katerega duha je Fr. poznal, kakor kak cerkveni učenjak. Frapporti slovi na literarnem polju italijanskem kot eden najodličnejših poznavcev jezika ital. in njegovih posebnosti in zlasti kot razlagavec Dante-a. Še lani je izdal jako važno knjigo, v kateri bistroumno, učeno, original-

no in mikavno komentuje nekatere težavne reči v delu „Divina Commedia“. Prejšnjih let je med drugimi pisal tudi nekaj o Machiavelli-u. Pisava njegova velja za posebno zgledno. Učiteljevati je začel Fr. v Vičenci (učivši že pred nekaj časa — privatno menda — na vseučilišču Padovanskem); bil pozneje gimn. ravnatelj v Milanu; prišel valed političkih prememb v Italijo po letu 1860. v Gorico na gimnazij; odšel od tod za gimn. direktorja v Keper, od koder se je pred nekimi leti vrnil na tukajšnji gimnazij. Kot vnanj Italijan (rojen na Tiroljskem) je bil Fr. gledé na naši narodnosti (ital. in slov.) brezstrasten in Slovincem skoz in skoz pravičen, kar je pokazal na pr. o hudih borbah za pravice narodnih jezikov v preteklem desetletju v profesorskih konferencah. Komur je šola več, kot „Unterrichtsfabrik“, bode jako občaloval, da je Fr. slov. vzel od staroslavne gimnazija goriskega. Slišal sem, da so kolegi nameravali napraviti Fr. veselico za slov., ali vpokojitev je došla prepozno, ko so profesorji že skoraj vsi odšli.

Učiteljski veteran. „Novicam“ se piše iz Gorice: S koncem šolskega leta je nehala v Gorici privatna ljudska šola našega vlega Ant. Val. Toman-a. Toman je unicum med učitelji: osem in petdeset let je učiteljeval! Začel je učiti na otoku Grado-u in ostal tam 1 leto; v Kanalu je bil 21 let; l. 1838. se je učil 1/4 leta na Dunaji gluhoneme in slepce podučevati, bil potem 11 let učitelj v zavodu za gluhoneme v Gorici, pozneje 11 let na c. kr. normalki in šel kot resnično zgleden učitelj l. 1865, v zaslužni pokoj, o kateri priliki mu je bil podeljen zlati zaslužni križec. Še 14 let je potem vodil privatno šolo. Kaj praviš ti mlajši rod k tacemu korenjaku?! Oj, kako pikantno paralelo bi jez lahko speljal med „nekdaj“ in „zdaj“, pa bi se mi morebiti reklo, da sem „laudator temporis acti“, zato raji molčim. — Da je g. učitelj Toman bil eden ustanoviteljev in glavnih stebrov naše čitalnice, je čitateljem slovenskih listov znano.

Kmetijska šola v Gorici. Izpiti za drugi semester se bodo vršili na naši deželni kmetijski šoli dno 20.-24. tek. meseca. 23. in 24. pridejo na vrsto slovenski gojenci. — Začetkom novega šolskega leta se preseli šola na novo posestvo v goriskem predmestju sv. Roka (pod Turnom), kder se zdaj pripravljajo in širijo potrebni šolski prostori. — Profesor dr. König, učitelj kemije, zapusti našo kmetijsko šolo v tem mesecu ter se preseli v Italijo (Asti) v državno službo. — Kmetijski opravnik na ital. oddelku, g. Fornaza rič, je tudi naznanil svojo odpoved; dobil je nekda boljše privatno službo v Trstu. Njegovo mesto je izpraznjeno. — Na šolski kmetiji se zapazujejo v novejšem času mnoga zboljšanja v vsakem oziru. —

Nesreča za nesrečo. Ljudska govoric okoli Gorice pravi, da je letna doba okoli sv. Mohorja najhujša za nesreče vsake vrste. Posebno voda zahteva v tem času vsako leto svoje žrtve. Letos se ta nesrečna doba posebno dolgo vleče. — Pretekli teden je utonil v Pevmici, kjer se je ukopal, 9letni sinko kmeta Gabrijelčič-a iz Podsabotina. — V petek preteklega tedna zagazil je 4letni deček, otrok premožnega posestnika Kocijancič-a iz Vipolže, v potok Birše in se je tam nesrečno zadušil. — Potok je blizo 1/2 ure od doma oddaljen in otrok si je sam, kakor pravijo, za domačim psom, tako daleč drznil. Ko so ga domači pogrešali, iskali so ga povsod, dokler jim je pes stražič ob bregu Birše ovadil strašno nesrečo. — V nedeljo se je ob Soči pod Solkanom 11letni fantič spenjal po škraždu (cikade); rastlina, za katero se je držal, se mahoma odtrže in nesrečnež strbonkne v Sočo, katera ga poželjivo sprejme v svoje pogubno naročje. V torek večer so našli mrtvo truplo pod Pevmo; mrtič je bil lepega, zdravega lica, kakor bi še živel. Danes bo po sodnijski obdukciji pokopan na pevmskem pokopališču.

Municipalni faktotum. V nekakov začasni odgovor na brošuro „La verità“, o katerej govori naš uvodni članek, je mestni tajnik, g. Karol Favetti, priobčil v tukajšnjem dnevniku „L'isonzo“ poslanico, v katerej, — seveda ne, da bi hotel — potrjuje, da je mestni zastop goriški naredil v l. 1874—1878 obilnih 300.000 gld. novega dolga in da je on v resnici oni municipalni „faktotum“, za kojega ga je proglasil proti koncu lanskega leta „L'isonzo“. Strankarji bivšega odbora „comitato economico“ so te objave nekda jako veseli in hočejo svojemu ljubljencu, municipalnemu „faktotumu“, posvetiti, kakor se spodobi.

Občinske stvari. V Selu, kder ima sdaj sedež županstvo černiške županije, bila je dne 12 t. m. volitev novega starešinstva. Tekmovanje Selcev in Batujcev na eni strani s Černičanji na drugi strani razodevalo se je v prav obilni deležitvi volilcev. Selcem in Batujcem se je posrečilo, da so dobili tudi zdaj večino svojih zastopnikov v občinski zbor, vsled česar je skoro gotovo, da ostane sedež županstva zopet tri leta v Selu, — če ne v Batujah.

V Števerjanu nad Gorico bode po dolgih homatijah v saboto dne 16. t. m. volitev novega župana. Obsirna županija šteje mnogo mož — a pravega najti bo vendar težko.

Kakor smo ravno kar pozvedeli, je c. k. nameštvo razpustilo novo občinsko starešinstvo dolenjske županije zaradi raznih nepostavnosti v njegovem poslovanju; okr. glavarstvu v Gradišči je pa naročilo naj nemudoma predlaga, kedo ima do nove volitve oskrbovati občinska opravila. (Primerjaj naš dopis od beneške meje.)

Razne vesti.

Trgovske in obrtnijske razmere v Bosni. Prejeli smo po uradnem potu sledeče vesti v kupčijskih in obrtnijskih razmerah v Bosni: Razno kupčijsko in obrtnijsko blago preskrbovali so do zdaj bosenskemu prebivalstvu trgovci in obrtniki, ki so se v deželi naselili, kajti domačini ne poznajo še potreb razvite civilizacije in izdelujejo to, česar sami potrebujejo, doma po prav prvotnem načinu z lastnimi rokami.

Isti trgovci in obrtniki, kateri bi hoteli zdaj večo kupčijo poskusiti z zasedenih deželah, smejo računati samo na c. k. vojaštvo, uradnike in na omejeno število domačih trgovcev.

Pri vsem tem smemo reči, da se je v Bosni odprla nova žila avstro-ogrski trgovini, da se jej le ustanovi dobra podlaga z vzbujajo trgovskih in obrtnijskih potreb.

Pred vsem naj bi se torej prenesla v Bosno ta ka rokodelstva in obrtnije, katere vtegnejo po nizkih cenah in dobrih izdelkih izpodrinuti domače izdelke. V gospodarskem oziru naj bi začeli zasedati deželo taki rokodelci in obrtniki, kateri očitno presejajo uže naseljene obrtnike, da to tudi domačini lahko spoznajo.

Soditi po dosedanjih vtisih in skušnjah, najdejo dober zaslužek dobri in pošteni cen držeci se kolarji, zidarji, mizarji, kovači, steklarji (glazarji), kočijaži, čevljari, kruhpeki in mesarji, tudi klobučarjem, krčmarjem, izdelovalcem sodne vode, kavarnarjem vtegne se v mestih posrečiti. Dobra kupčija; enako se je tudi mlinom, žganjarjem in pivovarjem nadejati dobrega uspeha. Prodajalci narejenih oblek, obutvi, klobukov, potovalne in vojaške oprave, kuhinjske posode in pohištva, navadnega kmetijskega orodja bi si lahko mnogo pridobili.

V obče se opazuje, da bi se omenjena kupčija najboljšje sponesla v mestih in preko glavnih črt javnega prometa, da so za opekarnice (fornaže) in dotično kupčijo najugodnejši kraji Sarajevo, Derwent in Kiseljač, pa tudi v Senici in tik železnične črte Banjaluka-Novi in Brod-Senica, slednjič da bi se arhitektom za zdaj najboljšje godilo v Derventu, Doboju, Senici, Sarajevu in Banjaluki.

Vozniki bi vtegnili najti zadosti dela pri prevajenju blaga na črtah od Broda oziroma Senice do Sarajeva in iz Metkovića skozi Mostar v Sarajevo. Za kmetijske delavce je pa za zdaj še prav malo za služka.

To se ve, da mora imeti vsaki, kedor se hoče kot rokodelca ali obrtnika ustanoviti v Bosni, tudi nekoliko svojega kapitala, da si svojo obrtnijo nastavi.

Glavni kraji v Bosni in Hercegovini so: Sarajevo (pri 40.000 prebivalcev) Gradačac (4500), Dubno (6.600), Zvornik (4900), Banjaluka (15.000), Kupres (5200), Djelina (6100), Bihac (4000), Mostar (12.000), Janja (3500), Priedor (3200), Livno (6000), Dolnja Tuzla (5300), Travnik (12.000), Trča (10.000), Maglaj (3180), Kozarac (3500), Stolac (3500).

V pošasti streljal je te dni neki gospod v Temešvaru. Godilo se je tako: Vračajoč se po noči malo natrka proti domu, zapazi pred svojo sobo celo vrsto belih pošasti. Ker je vedel, da se "duhovi" v takih slučajih najlaže odganjajo s strelom, potegne naglo iz žepa pištolo ter začne streljat v bele strahove. Petkrat sproži naš junak v ponočne pošasti, a nobena se ne gane. Lahko si je misliti, da je pokanje v pozni noči vse živo v hiši probudilo. Psi začno lajati, mačke mijavkati, a ljudje se skupe stekati ugibaje, kako bi udarili na razbojnika. — A kmalo se je stvar razvedrila; natreskan junak je streljal v bele rjuhe, ki so se na hodniku sušile!

Sedemkrat vero spremenil. Neki žid imenom Rosenheim v bukovinskih Černovicah je sedemkrat vero spremenil. Najprej je bil žid, potem luteran, kasneje mu se je boljja zdela kalvinska vera, ter je stopil med kalvince. Za tri leta postal je katoličan. A katoliška vera se mu ni dolgo prilegala in prestopil je k pravoslavni cerkvi. Na to je šel v Varso na Turškem in tam je postal mohamedanec. Tu bi človek mislil, da je konec pripovedi; pa ni še. Tudi mohamedanec ni dolgo ostal. Odpotil se je namreč v Ameriko, od koder je došel te dni glas, da je umerl kot — mormonec.

Žene bivšega egiptovskega Kediya. Alà so ljudje zijali prodajali, ko je Izmail paša, bivši egiptovski podkralj s svojim spremstvom svojo državo ostavil! Po koranu (turskem sv. pismu) sme vsak prvi vernik imeti štiri žene in Izmail paša se je tudi, kakor veren mohamedanec, poslužil te polščice. On je imel tri žene, a tudi četrto imel je za svojo pra-

vo ženo. Koliko vsaka teh žen stoji (košta), lahko človek preračuna, ko izve, da so lani še njih dohodki en milijon in sto tisoč gold. iznašali. Razen teh žen ima še toliko družib, da jih je težko prešteti. Harem (skup žen), kateri gre s podkraljem v prognanstvo, šteje razen omenjenih treh gospa še šestdeset drugih mladih ženskih. K tem je treba všteti brezštevilo služkinj, brez katerih ne mogó biti gospa. Na šestdesetih kraljevih vozev odvedle so se te ženske do morja, kder so se ukercale. A to še ni vse. Več, nego šeststo ženskih podkraljevih ostane doma in za te bode moral skrbeti Izmaila paše naslednik. Stale bodo na mesec čez trideset tisoč gold. — I, lahko si vsakedo misli, kam gredo krvavo zasluženi denarji državljanov v jutrovih deželah. Žalostno, a vendarle resnično! —

Podzemeljski gozd. V nižavah reke Fulde blizu Rotenburga obretli (našli) so sedem do osem čevljev pod površjem zemlje velikansk gozd, ki šteje neizmerno dobro ohranjenih hrastovih debel. Ker je to dobrovo voda zalivala, počrnil je les teh dreves, ali pri vsem tem je ta les kaj zdrav, cel in dober, zlasti za umetna rezarska dela.

Poslanica.*)

Iz Mirna junija meseca 1879.

Čem bliže Krasa, tem večja je potreba pitne vode. To vidimo tudi pri nas v Mirni. Dasiravno se vije lena Vipava skozi našo občino, moramo vendar skrbeti za dobre vodnjake v posameznih občinskih oddelkih, da si posebno o poletnem času potolažimo gorečo žejo. In komu gre v prvi vrsti za to skrbeti? Nu, gotovo občinskemu zastopstvu, katero ve, kako velik vpliv ima zdrava, pitna voda na dobre zdravstvene razmere v občini in da se moči pri nas na tisoče kož, pa ni za to zadosti tekoče vode. — Zato je tudi naše starešinstvo, spoznavši dotično veliko potrebo, o svojem času v redni seji sklenilo, da se ima v obč. oddelku „Pri Grabci“ napraviti tak vodnjak in je nalog dalo občinskima zastopnikoma g. Ivanu Hausnerju in podpisaneu Iv. Faganelu, da preskrbita v najkrajši dobi, kar treba za izvršitev tega dela.

Pogodba je bila narejena l. 1873 z Jožefom Devetakom, — kateri je v resnici tudi po določenih pogojih delo tako dognal, da se od tistih dob pet ali vodnjak rabi, kar je v veliko korist vsem sosedom našega oddelka.

A kako je s plačilom?

Gosp. Hausner, podžupaa in županova desna roka, je bil nekoliko založil — pa je uže davno dobil povračilo iz občinske denarnice.

Miha Sinigoj, kateri je pripravil za vodnjak potrebno kovino — je tudi uže dolgo plačan.

Podpisan pa, kateri sem največ založil, ker sem plačal podvzetnika Devetaka — še vedno čakam; pa ne da bi imelo županstvo resno voljo plačati; nikakor ne! Mariveč taji ono starešinstveni sklep, taji pogodbo, taji dolžnost plačila — in bi morda obstoj vodnjaka tajilo, ako bi ne bil očitno na javni prostor postavljen — vse to zaradi osebnih mržnje gospoda župana in njegove desne roke — proti podpisaneu, kateri je za resnico in pravico vnet, nekoliko prevestno pregledaval priloge občinskih računov — in si s tem sovraštvo nakopal, — katero se zdaj prav plemenito maščuje.

Celo starešinstvo ve, da je bilo sklenjeno peč na obč. stroške narediti, celo starešinstvo ve, da je bila pogodba sklenjena, celo starešinstvo ve, da sem bil jaz zraven g. Hausnerja za izvršitelja postavljen — in vse občina ve, da sem jaz stroške založil, — pri vsem tem pa se moram zdaj za svoj pošten — imetek po sodnijski poti potezati — in Bog ve, kako dolgo bode ta znala moja prijatelja pravdo zatezati, naj stane, kar stane, saj nju nič ne boli — da se le nad menoj nekoliko razpaseta. Vidite, to vam je lep izgled, — kako se zlorabi občinska avtonomija — kader se občinski predstojniki ravnujejo po svoji strasti — namesto po občinski postavi!

Ivan Faganel.

* Za dopise te verste, ki se tiskajo samo proti plačilu, ne sprejme vredništvo, druge odgovornosti, nego ono, ki mu jo nalaga postava. Ured.

LISTNICA UREEDNIŠTVA: Gosp. dopisn. iz Cerknega: Vaš članek priobčimo prihodnjič v podlistku. Prosim, pošljite nam skoro konec in blagovolite nas podpirati tudi v bodoče. Zdravi!

Dunajska borza.

	14 avgusta
Enotni drž. dolg v bankovcih	66 gl. 80 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	68 " 35 "
Zlata renta	78 " 75 "
1860 drž. posojilo	125 " — "
Akcije narodne banke	826 " — "
Kreditne akcije	267 " 90 "
London	116 " 95 "
Srebro	— " — "
Napol.	— " 31 "
C. kr. cekini	5 " 55 "
Državne marke	— " — "

Podpisani ima na prodaj prav dobro tirolsko

črno vino,

čisto naravno

a ne oddaja je manj, nego po 56 litrov skupaj.

Alojzij Bader.

Oznanilo.

Ravnateljstvo zastavljavnice (Monte di pietà) ustanovljene po grofu Thurnu v Gorici naznanja, da bode dne 15. septembra 1879 začela javna dražba (kant) nerešenih zastav II. četert leta 1878 t. j. tiste, ki so bile zastavljene meseca aprila, maja in junija 1878.

V Gorici dne 5. avgusta 1879.

Ravnatelj: Lovisoni.

Skoro zastonj!!

Konkurzno oskrbnitvo nedavno falirano velike angleške tvornice britanija-srebernega blaga nam je naročilo, da oddamo vso tako blago, katero je v naši zalogi proti mali odškodbi za voznino in 1/4 delavskega zaslužka.

Za samih 6 gl. 75 kr., poslanih ali po pošti povzetih, kot odškodbo za voznino z Angleškega do Danaja in nekoliko za delo, dobi vsakdo za četrti del prave vrednosti, tedaj skoro zastonj!

6 izvrstnih miznih nožev, z britanija srebernim ročem in pravo angleško sreberno-jekleno ostrino;
6 najfinejših vilic, brit.-srebro, iz enega kosa;
6 težkih žlic iz britanija-srebra;
6 žliček iz britanija-srebra najbolje sorte;
1 zajemalnik za mleko iz masivnega britanija-srebra;
1 težak zajemalnik za juho iz enac srebra;
6 težkih nožnih podložkov
6 angleških Viktorija-tas, fino vrezljanih;
2 jako okusna namizna svečnika iz britanija-srebra;

40 kosov. Vsi ti predmeti (40) so iz najfinejšega britanija-srebra, katero je na svetu edina obstoječa kovina, ki se niti po 20letni rabi ne razločuje od pravega srebra, za kar se garantuje. Naročuje se za c. k. avstr.-ogerske dežele pod naslovom:

General-Depot der I. engl. Britannia-Silber-Fabrikten:
Blau & Kann, Wien I. Elisabethstrasse 6.

Št. 302.

Razpis učitelj. služeb.

V tukajšnjem šol. okraju se s tem razpisujejo 3 podučiteljske in ena služba podučiteljice.

Dohodki teh služeb so določeni v dež. šol. postavi 4. marcija 1879.

Prosilci naj vložé svoje prošnje z dokazom učit. sposobnosti (spričevalo mature) naj dalje do 31. avgusta t. l. pri tukajšnjemu okrajnemu šol. svetu.

C. KR. OKR. ŠOLSKI SVET

v Tolminu, 10. avg. 1879.

Predsednik:

SCHMERL.

Stolpne in gradske ure,

katere je sam po najboljšim iznajdbah izdelal, pa ni nič vlitiga v njih, priporoča pod posteno garancijo in prav po ceni

Janez M. Pogačnik

v Podnartu-Krop na Gorenjskem.

Da se plačilo polajša, dovoljujem obroke. — Cenike pošiljam na zahtevo zastonj.